

Лісова І.В.
студентка кафедри міжнародних відносин і політичного менеджменту,
факультет національної безпеки, права та міжнародних відносин
Науковий керівник: **Мороз Ю.Ю.**,
доктор економічних наук, професор
Державний університет «Житомирська політехніка»

ВПЛИВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ НА МІЖНАРОДНІ ТРАНСПОРТНІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ: СУЧАСНИЙ СТАН, ВТРАТИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Повномасштабне вторгнення російської федерації у 2022 році спричинило масштабні порушення традиційних логістичних ланцюгів України та призвело до істотного скорочення обсягів міжнародних транспортних перевезень. В умовах збройної агресії логістика зіткнулася з необхідністю швидкої адаптації, пошуку альтернативних маршрутів та зміни структури вантажопотоків.

У цьому контексті важливо окреслити основні види міжнародних перевезень:

- *автомобільні* – найбільш практичний різновид перевезень, який дає можливість доставляти продукцію у будь-який куточок світу, особливо там де немає залізничного сполучення, авіаційного чи морського. Вигідний через гнучкість маршрутів;
- *авіап перевезення* – найшвидший але і найдорожчий варіант перевезень, який забезпечує максимальний рівень безпеки;
- *перевезення морським шляхом* – дозволяє забезпечити транспортування величезної партії продукції та має низьку вартість;
- *залізничні* – вважаються найбільш надійними та економічно вигідними способами доставки значних обсягів продукції на далекі відстані.

За умов мирного часу ці види транспорту характеризуються стабільністю та прогнозованістю. Однак війна суттєво змінила структуру та обсяги міжнародних перевезень.

Динаміку обсягів вантажних перевезень в Україні у 2020–2022 роках наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка обсягів вантажних перевезень в Україні у 2020–2022 роках

Вид транспорту	Роки			Відхилення 2022 р. від 2021 р.
	2020	2021	2022	
Загальний обсяг	599,9	619,9	317,2	-49,8%
Автомобільний	191,5*	226,6	175	22%
Авіап перевезення	≈100*	100*	15	-85%
Порти (перевалка)	≈150*	151,3 *	59	-61%
Залізничний	305,4 *	314,3	150	-52,1%

Джерело: на основі ДП «Держзовнішінформ» [1]. Показники із * вказані на основі власних розрахунків.

Як видно з табл. 1, всі види транспорту продемонстрували суттєве падіння у 2022 році. Найбільше скорочення відбулося в авіап перевезеннях (-85%), що стало прямим наслідком повного закриття повітряного простору України. Втрати авіаційної галузі станом на листопад 2024 року оцінюються у \$2 млрд [3]. Обсяги портової перевалки зменшилися на 61%. Причиною стало блокування основних чорноморських портів, а саме великої Одеси та часткове руйнування портової інфраструктури, збитки якої становлять \$0,85 млрд. Частина вантажів була перенаправлена на порти Дунаю (Ізмаїл та Рені).

У 2022–2023 роках вантажообіг дунайських портів зріс майже у шість разів порівняно з довоєнним періодом, що дозволило частково підтримати експорт, передусім аграрної продукції, через маршрути до портів ЄС та румунської Констанци. Однак із відновленням роботи морського коридору через глибоководні порти великої Одеси у 2024 році обсяги перевалки на Дунаї зменшилися на 45,9 % і становили 17,3 млн тонн [2].

Залізничні перевезення скоротилися на 52,1 % через пошкодження колій, знищення інфраструктурних об'єктів і зростання навантаження, пов'язаного з евакуаційними та гуманітарними перевезеннями. Втрати залізничного транспорту оцінюються у \$4,3 млрд за оцінками KSE Institute [3].

Автомобільні перевезення зменшилися на 22%. Це падіння пояснюється руйнуванням понад 26 тисяч кілометрів автомобільних доріг, що оцінюється у \$28,3 млрд [3]. Додатковими факторами стали зростання вартості логістики та ускладнення перетину кордону.

За словами президента Асоціації міжнародних експедиторів України, «бізнес адаптувався та переорієнтувався і почав розвивати нові експортні шляхи. Зокрема,

сухопутними коридорами через країни Європи, які можна розділити на два глобальних напрями: західний транспортний коридор на Польщу, Німеччину, Балтійські країни та південний транспортний коридор здебільшого на Румунію» [1].

Війна в Україні спричинила глибокі порушення логістичних ланцюгів, значні втрати транспортної інфраструктури та скорочення обсягів усіх видів міжнародних перевезень. Подолання цих наслідків потребує модернізації портової, залізничної та автомобільної інфраструктури, розширення транспортних коридорів через країни ЄС, зміцнення ролі дунайських портів та впровадження цифрових рішень у логістичні процеси. У післявоєнний період стійкість і розвиток міжнародних перевезень визначатимуться відновленням морських маршрутів, поглибленням інтеграції України в європейські транспортні мережі та диверсифікацією логістичних напрямів.

Список використаних джерел

1. Вантажні перевезення в Україні за підсумками 2022 року скоротились удвічі. *Держзовнішінформ ДП*. URL: <https://dzi.gov.ua/press-centre/news/vantazhni-perevezennya-v-ukrayini-za-pidsumkamy-2022-roku-skorotylys-udvichi/> (дата звернення: 15.11.2025).

2. Дунайські порти: як врятувати важливий логістичний маршрут. *ГМК*. URL: <https://gmk.center.ua/posts/dunajski-porty-iak-vriatuvaty-vazhlyvyj-lohistychnyj-marshrut/> (дата звернення: 15.11.2025).

3. Прямі збитки інфраструктури України через війну зросли до \$170 млрд – оцінка KSE Institute станом на листопад 2024 року. *Kyiv School of Economics*. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/pryami-zbitki-infrastrukturi-ukrayini-cherez-viynu-zrosli-do-170-mlrd-otsinka-kse-institute-stanom-na-listopad-2024-roku/> (дата звернення: 15.11.2025).